

KATOLIKUS IFJÚSÁGUNK SZOCIÁLIS SZELLEME

SENKI SEM lepődhetik meg azon, hogy felekezetek szerint való megkülönböztetéssel élünk s külön szólnak az ifjúság katolikus részéről, amikor azt a kérdést boncolgatjuk, hogy szociális tekintetben milyen magatartást tanúsít s milyen felfogást képvisel a fiatal magyar értelmiség. Mindama tényezők között ugyanis, amelyek a társadalmat irányítják» vagyis lélektani hatásukkal célokat tűznek az emberiség elé, a vallás a legmélyebb és'legállandóbb hatalom. Nem mérkőzhetik vele a többi tényező, sem a közvélemény, sem az állam, sem a nagy egyéniség. Ha pedig mindenkor igaz volt a szociológiának ez a tétele, akkor különösképpen igaz napjainkban, midőn nem márolholnapra elmúló jelentőségű részletkérdések körül, hanem egymással ellentétes világnézetek között folyik a harc. Egyetemes, a kultúra minden vonatkozására kiterjedő társadalomszemléletek viaskodnak ezekben az évtizedekben, amelyeket alkalmasint korszakok választóvonalának fog minősíteni a későbbi történelem.

A nagy kiégés után, amely a múlt század individualizmusa és pozitívizmusa nyomán, a tengernyi baj és válság közepeit szükség-szerűen bekövetkezett, újból tartalmat keres az emberi lélek: metafizikával és szociális érzéssel töltekezik. Sokban ez magyarázza a marxizmus óriási hódítását is, mert mint Le Bon már régebben rámutatott, a „független szellemek a szocializmusban új vallást látnak, amely terhelve van veszedelmes illúziókkal“. A mai magyar ifjúságot erős és őszinte szociális gondolkozás hatja át. Padányi Gulyás Jenő „Sereg-szemle“ című röpiratában (Budapest, 1930) éppen ezt nevezi annak az uralkodó jellemvonásnak, amely a magyar ifjúsági mozgalomnak minden csoportját és irányát egyformán újszerűvé teszi. Szociálisan érezni azonban még nem elegendő, mert az érzést éppen a külső kifejeződés, a konkrét formában való megnyilatkozás lehetősége tartja fenn és táplálja. Itt merül fel azután a probléma, hogy vajjon lehetséges-e az individualizmus és a szocializmus között olyan megoldást találni, amely mindkettőnek igazságait magában foglalja a tévedések és igazságtalanságok nélkül. Mindazok ugyanis, akik kárhoztatják az individualizmus társadalmi és gazdasági visszasságait, másrészt azonban a bolsevizmus láttára a szocializmusért sem lelkesednek, kénytelenek egy harmadik utat keresni. Ez a kiútkeresés a forrása egyszerre több különböző iránynak is: a fasizmusnak, a nemzeti szocializmusnak és a szociális katolicizmusnak.

Épp úgy, mint a többi társadalmi irányzat, a szociális katolicizmus is magának igényeli a fölényt mind az elmélet, mind a gyakorlat terén.

A katolikusok meg vannak győződve arról, hogy a pápai körlevelek — „Rerum Novarum“ és „Quadragesimo Anno“ — tökéletes eligazítást nyújtanak nekik és hogy a katolikus társadalombölcselet állandó érvényességű igazságokat tartalmaz, akárcsak a keresztény középkor „örökkévalónak*“ mondott filozófiája. Mindezt természetesen nem azért írtuk le, mintha polemizálni óhajtanánk, sőt itt nem is akként hangoztatjuk» mint a magunk saját nézetét, hanem mindössze meg akarjuk rögzíteni a katolikus felfogást, amelynek fenti értelemben való igazolására a tudósok, főpapok és államférfiak egész sorát tudnók idézni. A szociális fölénynek ez a tudata megtalálható azután a magyar katolikus ifjúságban is, amin nem lehet csodálkoznunk, mert hiszen a katolicizmus a maga hívői előtt tökéletesen tisztázza a társadalmi élet elvi kérdéseit. Ennek a tanításnak alapelve, hogy az emberek viszonyát az igazságosságnak és a szeretetnek kell rendeznie és pedig tekintettel az emberi lény kettősségére és ennek megfelelően kettős igényére. Az emberben először is van „emberség“, vagyis azoknak a tulajdonságoknak összesége, amelyek az embert emberré teszik s így minden emberben közösek. Van azután „egyéniesség“, azoknak a sajátos vonásoknak összesége, amelyek az embert különálló, egyedülvaló személyiséggé emelik. A rendelkezésre álló szellemi, erkölcsi és anyagi javakból mindenekelőtt az „emberséget“ kell kielégíteni, vagyis lehetővé kell tenni, hogy a javak felhasználásával minden egyes ember megkapja az emberhez méltó élet minimális feltételeit, és csak ha ez megtörtént, akkor érvényesülhetnek — egyéni érdemeik szerint — az egyéniességek sajátos külön igényei. A két szemben álló nagy áramlat közül az individualizmus csak az egyéniességet, a szocializmus csak a „humanum“-ot veszi figyelembe, tehát mind a kettő egyoldalú. A kettő között a katolicizmus kiegyenlít és áthidal, nem kompromisszum formájában, hanem a maga önálló elvei segítségével. A katolicizmus védi a természetes rend jogát. A kapitalizmussal szemben hangoztatja, hogy a gazdálkodás nem öncél, hanem minden gazdálkodásnak az embert és a társadalmat kell szolgálnia. A kollektívizmussal szemben annak szószólója, hogy az emberi természetből fakad a magántulajdon vágya és annak joga, melynél fogva az ember a hasznothajtó javakat is egyéni birtoklásba veheti. De nemcsak a tulajdonjogot illetően, hanem a társadalom összes alapintézményeire vonatkozóan kijelöli a katolicizmus a helyes középvonalat.

Ezek s az ezekhez hasonló tételek magyarázzák azt a biztonságot és önbizalmat, amely napjainkban a katolikus lelkületet jellemzi. Ifjúsági mozgalmainkban is ez festi erőteljessé a megnyilatkozásokat.

„A katolicizmus politikai arcának — olvassuk a „Vox Academic“ 1929. évi júliusi számában — nem kell föltétlenül az óliberalizmus fakósenyvedt redőit hordania, de még a konzervativizmus képét sem magára öltenie, inerte a nemzet életében a legigazabb, legbecsületesebb jövőt, legszélesebb horizontot jelenti.“ Hasonlóképpen a prágai Prohászka Kör „Katolikus kultúra“ című kiadványában: „Az új eszméktől és elindulásoktól terhes jelenben, mikor világnézetek és gazdasági rendszerek egymásután csődöt mondanak, számunkra a kétezer éves katolicizmus programot jelent, mert időszerű, mert produktív tud lenni. Mi a földhöz ragadt és pesszimista filozófiák vásári zajában magasra tartjuk a halálon is győzedelmeskedő keresztény filozófiát: a diadalmas világnézetet!“

Megtaláljuk tehát a magabizás hangját a mi fiatalságunknál is, jóllehet a magyar ifjúság nem támaszkodhatik olyan előkészítésre, mint más országoknak felnövekvő új értelmisége. Magyarországon a háború előtt nem dolgoztak olyan számban a nagy szellemek, mint nyugaton, sőt azoknak a mozgalmaknak sem támadt erősebb visszhangjuk, amelyek a külföldön a katolicizmust modernizálni igyekeztek. S itt nem is a szociális katolicizmus nagy apostolaira gondolunk, aminő Decurtins, de Mun gróf, Toniolo, Vogelsang báró, Löwenstein herceg volt, hanem kimondottan az ifjúság mozgatóira, például a francia Ozanamra, az olasz Murrira és a német Sonnenscheinre. Tekintve, hogy Sonnenschein igazi diákszociális munkája csak a világháború alatt és után bontakozott ki, különösen Murri lett volna hivatott arra, hogy nálunk előbb is hatást gyakoroljon. Hozzánk azonban szórványosan jutottak el a moderm gondolatok. Ami történt, az jóformán Prohászka Ottokár és Giesswein Sándor szociális fáradozásának érdeme. Ezek ketten végezték az úttörés nehéz és fölöttébb hálátlan feladatát.

Az általános katolikus megújulás vallási téren egyre nagyobb tömegeket tudott megmozgatni, szociális téren azonban a világháborút megelőző időből igen kevés eredményt jegyezhetünk fel. Különbséget kell tennünk mindenesetre az ifjúság szociális érdeklődése és az ifjúság javát szolgáló szociális munka között. Utóbbi ugyanis biztató kilátások között indult meg s éppen a diákság javát leginkább szolgáló intézmények, — Egyetemek Kórház Egylete, menzák stb. — katolikus alapítások és katolikus vezetéssel is működtek. Ami azonban a szorosán vett szociális ifjúsági mozgalmat illeti, itt kevés a pozitívum. Megtehetnők ugyan, hogy diáklapokból és egyesületi beszámolókból kikeressük azokat a címszókat és szövegeket, amelyek szociális akarásokat tükröznek vissza, de ezek csak sallangot és divatot jelentenek, minden mélyebb tartalom és érték nélkül. Nyugodtan kimondhatjuk, hogy miként az egész keresztény magyar társadalomnak, úgy a keresztény s benne a katolikus diákságnak sem volt cselekvésre buzdító érzéke a szociális problémák iránt, mert hiszen még azok a célok is, amelyekért egyesek agitáltak, inkább a karitás körébe tartoztak. Az „Élet“ című katolikus hetilap 1912 március 3-iki számának vezércikkéből valók ezek a jellemző sorok: „Ügy tetszik, hogy a magyar élet és keresztény társadalom vezetői még nem érzik idegeikben a megváltozott atmoszféra roppant feszültségeit... Mi lesz, ha ennek a forradalomnak eljövendő amaz áhított és ama rettegett férfija, akinek lelkében felnyílik a „misera plebs contribuens“ szenvedése és fájdalma?“ Sajnos, pozitív tudás és munka csak a radikális, jobbára zsidó ifjaktól álló diákegyesületekben volt. Keresztény ifjúságunk túlnyomó többsége előtt ismeretlen területként sötétlett a nemzetiségi kérdés éppúgy, mint a szociális.

Csak a világháború hozott észrevehetőbb változást, amikor a fiatalság önmagán kezdte érezni a szociális kérdés nyomasztó súlyát. A háború után pedig az elhelyezkedés gondjai közt jött rá, hogy a jótékonyság sokat ér, de gyökeres megoldást nem nyújthat, A kommunizmust követő elkerülhetetlen reakció leküzdése után az ifjúság figyelme saját ügyeiről mindinkább ráterelődött az általános szociális problémákra. Ekkoriban merült fel először a gondolat, hogy kap-

csolatot kell keresni a diákság és a munkásság között. Mindebben nagyrésze volt az 1921-ben megalakult Országos Magyar Katolikus Főiskolai Diákszövetségnek, melyben Herman János egyetemi tanársegéd, az újpesti szociális telep lelkes orvosa, szociális szakosztályt szervezett. Ennek a szakosztálynak mintájára a többi katolikus diák-egyesület is felállította a maga szociális csoportját. Fokozta a vezetők munkakedvét a „Pax Romana“ nemzetközi katolikus diákszövetségbe való bekapcsolódás, mert ebben a szervezetben a nyugati országok haladottabb diáksága állandóan napirenden tartotta és tartja a társadalmi kérdéseket.

Sok buzgalommal és tiszta szándékkal vetette rá magát a katolikus diákság a munkás és egyéb népjóléti ügyek tanulmányozására. Ez a buzgalom, szerencsére, azóta sem lankadt. A diákok részére rendezett különböző szociális tanfolyamoknak — Katolikus Diákszövetség, Emericana stb. — mindenkor szép hallgatóságuk van. A diáklapok állandóan foglalkoznak szociális ügyekkel. Az „Emericana“ című folyóirat 1931 decemberi számában például az aránylag kis terjedelem mellett a következő cikkeket találjuk: „A magántulajdon kettős jellege“, „Tettek katolicizmusa“, „A demokrácia nem ismeri a népet“, „Szegény segít a még szegényebben“, „Álláshalmozás ellen az ifjúságért“. Az egri jogakadémia „Vita Academica“ című évnegyedes új folyóiratának 1931 decemberi számában olvassuk, hogy a jogakadémiai kör eddigi vitadélutánjain a kapitalizmus válságával, a közgazdasági aktualitásokkal és a magyar búza sorsával foglalkozott. A kör által kitűzött két pályatétel egyike: „A tulajdonjog elmélete a pápai enciklikák alapján“.

Nagyobbzabású gyakorlati munkára azonban mindeddig nem kerülhetett sor. Csak az elszakított területek magyar katolikus fiatal-sága vállalkozott erre, amelyet gyors és keserű ébredés riasztott rá az előző nemzedékek mulasztásaira.

„Ez a fiatalság — olvassuk az „Erdélyi Fialatok“ 1930. évi januári számában — nem tanulhat senkitől, csak saját magától. Esményei, álmai, amelyekkel a középiskolából kikerült, egyszerre szertefoszlottak.“ „Nem ijedünk meg semmitől, —hangzik a Felvidékről — nem ijedünk meg attól sem, hogy az igazságot a tömegek közé vetítsük. Igen! Mi tudatosítani akarjuk az egész társadalomban, elsősorban a kisebbségi magyarságban a szociális reformok szükségességét.“ „Katolikus kultúra“, Prohászka Kör kiadványa.)

Olyan akció, mint Franciaországban az „Equipe sodale“, vagyis az egyetemi hallgatókból és fiatal diplomásokból alakult szociális csapatok rendszere, amelyek Párizs területén a patronázmunkát végzik, nálunk nem fejlődhetett ki, sőt még ma sem gondolhatni rá, amikor pedig határozott erőgyarapodás észlelhető. A meginduláshoz ugyanis anyagi eszközök kellene, nálunk pedig a katolikus diákságnak polgári része szegény, viszont azoktól a köröktől, amelyekhez különben fordulhatna, nem igen remél támogatást. Azért mégis említhetünk biztató mozzanatokot. Így a katolikus egyetemi hallgatók odaadó részvételét a tanoncok és ifjún munkások vasárnapi, valamint esti foglalkoztatásában. Ezek egyesületeit is jórészt a fiatal értelmiségiek szervezték meg. Legújabb időkben a katolikus diákleányok a fővárosi karitászkcióval

kapcsolatban környezettanulmányozást végeznek, sőt saját gyűjtésükből mindjárt segélyeket is osztanak. Az egyetemi hallgatók, valamint a fiatal katolikus értelmiség tagjai a legilletékesebb tényezőtől elismert buzgósággal dolgoznak a karitászközpontok irodáiban. Dicséretesen beállt ebbe a munkába a Foederatio Emericana is, amelynek folyóirata méltán figyelmeztetett: „Ma, amikor a tömegek már nem elégednek meg beszédekkel és programúttal, amikor a nélkülözők nagy száma sürgősen mentő tetteket vár, ma már nincs időnk a végnélküli megbeszélésekre és vitákra. A tettek katolicizmusát kell érlelnünk tagjainkban. Az emericánus szervezetek lendületét és kitartását kell átvinnünk a katolikus karitászmunkájába“. (Musitz Géza cikke, 1931 december.)

Ha most végigtekintünk a háború alatt és után felserdült évfázatok szociális magatartásán, a lendületet és elhatározottságot, talán céltudatosságot is ama réteg számára kell igényelnünk, amely 1930-ig már bevégezte tanulmányait és kikerült az életbe. Ez az a nemzedék, amelyet közvetlenül értek a megpróbáltatások és az elhelyezkedés nehézségei. Más szóval ez a harmincévesek nemzedéke. Ennek a kezében van ma a kezdeményezés és az irányítás s ami a katolikus fiatalság részéről szociális tekintetben történik, ide vezethető vissza. Ezek a katolikus harmincasok több egyesületben igyekeztek tömörülni. Tagjait megtaláljuk a Magyar Holnap, az azóta feloszlott Wesselényi Reformklub, továbbá a Nemzetpolitikai Társaság kebelében, legpregnansabb egyesületük pedig a Prohászka Ottokár Társaság lett. Utóbbi még nem végzett a nyilvánosság előtt feltűnőbb munkát, de magában foglalja az „ifjú katolicizmus“ reprezentáns egyéniségeit. Ennek a nemzedéknek volt valamikor lapja a „Vox Academica“, s ha most nem is az övé, de az ő szelleméből táplálkozik a „Korunk Szava“ félhavi folyóirat. Ennek a nemzedéknek tagjai adják a fiatal írógárdát a katolikus sajtónak: a „Magyar Kultúrádnak, a „Katholikus Szemlének és a „Képes Krónikádnak.

EZEKBEM PRÓBÁLTUK megrajzolni katolikus ifjúságunk szociális munkásságának kereteit és jellemző vonásait. Nem szélesek ezek a keretek, nem világgraszolóak, mégcsak nem is képviselnek olyan tekintélyt, hogy közéleti tényezők nagyobb kellemetlenség nélkül látatlanba ne vehessék őket, ám annyi lappangó erő, tiszta akarat, önzetlenség és odaadás van ebben az ifjúságban, hogy meggyőződésünk szerint előbb-utóbb mégis csak ezé lesz az irányítás a magyar katolicizmusban s ennek révén alkalmasint az országos szociálpolitikában is övé lesz a vezetés. Így természetesen annál fontosabb a kérdés, hogy vajjon milyen nézeteknek hódol ez a fiatal értelmiség. Nehéz kérdés, de igyekszünk rá megfelelni a legnagyobb tárgyilagossággal és őszinteséggel. A problémát három főrésze tagolva, először azt fogjuk vizsgálni, hogy miként ítéli meg különállóságát ez a fiatal katolikus nemzedék s milyennek látja viszonyát a többi korosztályhoz, másodsor, hogy szociális téren milyen célokat tűz ki maga elé, végül hogy milyen akadályok leküzdését tartja szükségesnek. Úgy hisszük, hogy ezeknek az alapkérdéseknek tisztázásával mindazt felöleltük, ami a katolikus fiatalság szociális szellemének feltárásához elengedhetetlen.

Ez a katolikus ifjúság mindenekelőtt új életstílus kialakítására törekszik, mert tátongó űrt érez a maga lelkülete és élete, másrészt a vezető társadalom felfogása között. Harcolni akar a francia forradalom jelszavai, a múlt századból ittmaradt szellemi atmoszféra, az erkölcsi felfogás hazugsága, — a különböző morálok — sőt az „egyházi passzivitás“ ellen is. Zichy Nándor grófban például éppen az tetszik ennek a fiatalságnak, hogy vallásossága nem volt „atavisztikus megszokás, sem franciás szentimentalizmus, sem a népnek mindenáron példát mutatni akaró pedagógia“. (Lotz Antal: A katolikus ifjúság problémái; Magyar Kultúra, 1930. február 20.) A társadalmi, gazdasági, szociális és nemzetközi igazságtalanságok láttára úgy érzi ez az ifjúság, hogy a kultúra és igazság között hatalmas szakadék keletkezett, melynek áthidalására az idősebb nemzedék képtelen. Az új katolikus nemzedék továbbá, mint számos megnyilatkozását idézhetnők, sokkal őszintébbnek hiszi magát az étellel szemben, mint amilyenek a régi nemzedéket véli. Éppen ezért nem is akar olyan lenni, mint az előző nemzedék. Más ideálokat keres. Ha itthon nem talál, külföldre megy értük. így kerül előtérbe Fahsel káplán, Pierre Lhande, Chesterton, Sigrid Undset, Claudel, Muckermann, a hazaiak közül főként Prohászka Ottokár és P. Horváth Sándor. Utóbbi bevallotta azért, mert „ostorozza a kapitalizmust és a feudalizmust“. Az őszinteségen kívül meggyőződéses voltára is büszke ez a nemzedék. Következésképpen a meggyőződést másokban is tiszteli, még olyan oldalon is, ahol az idősebb generáció nem várná tőle. Jellemző erre Kühnelt Leddihn Erik cikkéből („A katolikus ifjúság harca az ittmaradt XIX. század ellen“) a következő részlet:

„Ha mi a bolsevisták ellen égő fanatizmussal is indulunk harcba, mégis bizonyos tiszteletet érzünk irántuk; ők nyílt sisakkal harcolnak s a velük szemben való harcunk Istentisztelet. Megvetjük *azonban* az átmenetek fosszilis maradványait, azokat, akik még mindig azt hiszik, hogy „arany középutakon“ ballaghatnak, a kényeskedőket és a mindenáron kritizálókat. A mi harcunk az élet harca a halál ellen. Mindaz, ami nem krisztusi, a halált jelenti. A kommunizmus a szürkeség s a mindennapiság, a materializmus a legnyárspolgáribb túlvilágtagadás, a liberalizmus a látszólagos fesztelenség sznobizmusa.“ (Magyarság, 1930. december 25.)

Magának az életkornak nem tulajdonít ez a katolikus fiatalság olyan jelentőséget, mint a külföldi. Nem ismeri tehát azokat az elvi vitákat sem, amelyek erről a kérdéstről folyton megújulnak a német diáklapokban. A magyar fiatalság az idősebbeket is magához tartozónak érzi, ha „valóban komolyan törekesznek az osztályellentétek áthidalására“. Mert ez a legfőbb szempont a katolikus ifjúság előtt, ő ugyanis új kultúrközösségi formákat és célokat keres. A legutóbbi pápai enciklika nyomán is, amelyhez a magyar püspöki kar 1931. évi karácsonyi szociális körlevele is alkalmazkodott, az új társadalmi és gazdasági rend eszményének a keresztény rendi államot tekinti. Visszatérve azonban ennek a nemzedéknek elkülönülési törekvéseire, meg kell jegyeznünk, hogy a katolikus ifjúság önmagán kívül csak kétféle ifjúságot lát: az indifferenst és a szocialistát. Ebbéli álláspontjának helyességét a Bartha Miklós Társaság kettészakadásának

és elmúlásának története látszik igazolni. A társaság balszárnya, miután nem talált sehol elvi bizonyosságra s mégis szilárd dogmák után vágyott, csatlakozott a szociáldemokrata párthoz. Külföldön ilyen folyamatra igen sok a példa; a svájciak külön elnevezést szerkesztettek ezekre az új szocialistákra: „faute de mieux Sozialisten“, vagyis „jobb híján-szocialisták“.

Minél inkább megrendültek a régebbi kor maradandónak hitt értékei, annál jobban érzi a katolikus fiatalság az önképzés és a versenyképes tudás szükségességét. Bármilyen nagyszerűnek is érzi a katolikus szociális etikát, tisztában van azzal, hogy az etikai elveknek gyakorlatba való átültetése pozitív ismereteket, körültekintést és alkalmazkodást tételez fel. Reá is vonatkozik az a tapasztalat, amelyet a Wesselényi Reformklub krónikása jegyez fel az 1929. évi „ifjúsági parlament“ előkészítő üléseiről. Ezek az ülések egy kávéház külön helyiségében folytak s a sok zavaros felszólalás után mindig felállt a szocialista párt egy-egy fiatal küldöttje. Ilyenkor a többiek megdöbbenve látták, hogy mennyire úrrá lett a tanácskozás fölött a legkisebb szociáldemokrata agitátor is a maga határozott, zárt tanaival és gyakorlott kifejező készségével. („Magyarország“, 1930. december 25.)

A katolikus ifjúság azonban nem vallja azt, hogy a viszonyok javulását csak gazdasági oldalról kell várni. Meggyőződése szerint értékes egyéniségek kialakítása, lelki megújulás, benső reform nélkül nem támadhat olyan társadalmi és gazdasági berendezkedés, amely valóban visszatükröztetné a Krisztusban való közösséget. Bizonyos misztikummal ennek a fiatalságnak vezetői harmóniába akarják hozni a társadalmi valóságot és a kegyelmi lehetőséget. Ennek hatása alatt egyre erőteljesebb lesz az ifjúságban az a nézet, hogy nincs szükség „atheista katolicizmusra“, olyan szociális katolikusokra, akik a hit benső átélése nélkül csak a katolicizmus szociális programját tartják szem előtt. Ezeknek szól, szinte hadüzenet gyanánt a „Korunk Szava“ 1931. évi karácsonyi számában:

„A jövőben pedig egyáltalán nem fogjuk eltérni azt, hogy olyasvalaki tolja fel magát a szociális katolicizmus küzdői közé, aki a szükséges, élesen bátor szociális mentalitás mellett ugyanakkor nem egy teljes, vakon, alázatosan és belsőleg átértett vallásosságnak képviselője. Az ilyen személyek küzdenek másutt céljaikért, hiszen másutt is lehetnek „szociális“ gondolkozású egyének, de a „szociális katolicizmus“ fogalomnak két ága van; ha az egyikben száz százalékot követelünk, a másik, a „katolicizmus“ legalább olyan fontos. Aki a dogmák abszolút elfogadását, a szentek állandó és nagy tiszteletét, az egyház szeretetét, vagy a pápa iránt való feltétlen teljes hódolást világérzéséből kihagyja, nem való közénk és lesz erőnk rá, hogy eltűnjék sorainkból.“

Amíg az eddig ismertetett pontokban körülbelül egységes a fiatal katolikus nemzedék felfogása, addig a demokrácia kérdésében már megoszlanak a vélemények. Vannak, akik nem lelkesednek az „áldemokratikus“ jogokért s bizonyos értelemben „reakciót“ hirdetnek. Ezek úgy vélik, hogy az egyenlőség és a szabadság, valamint a nép befolyása az államügyekbe nem realitás többé. Mások viszont a fejlődésre hivatkozva előbb tökéletes demokráciát óhajtanak Magyarországon, mert csak így lehet előkészülni arra a keresztény, esetleg

rendi államberendezkedésre, ahol, a rendszer híveinek meggyőződése szerint, feltétlenül vezető pozícióba jutnak a becsületesek és a tehetségesek. Akár demokratikus, akár rendi úton visz azonban keresztül a jövő, a fiatalság követeli addig is az összeférhetlenség szigorú szabályozását gazdasági, büntetőjogi, hivatali és politikai téren egyaránt.

A nemzetiségi kérdésben sokkal megértőbb a fiatal nemzedék, mint elődjei. Igyekszik összeegyeztetni a nacionalizmust és az internacionalizmust, aminek érdekében természetesen új értelmezést ad a „nacionalizmus“ kifejezésnek. Azt a nacionalizmust, amely nem tudja pártolni az egyetemes érdekeket, amely a hadviselési technika mai fejlettsége mellett is háborúra ösztökél, nem tekinti összeférőnek a keresztény állameszmével. „Egyenesen gonoszai és ferdítői a hivatalos egyház szellemének mindazok, — írja Bállá Borisz — akik a kardcsörtetést, a háborús uszítást kegyes frázisokkal merik fedezni... Ma már egyszerűen úgy kell kezelni a háborút, mint tömegmészárlást és szomorú merényletet a szenvedő Megváltó ellen.“ (Korunk Szava, 1931. december 15.) Kühnelt Leddihn is hangoztatja: „Olyan emberekre van szükségünk, akik készek mindent feláldozni és mindenről lemondani: magántulajdon, függetlenség, faji nacionalizmus, individualitás, — ha arról lesz szó, hogy az ugrásra kész Antikrisztus rohamát, amely moszkvai formában jelentkezik, megtörjük.“ (Magyar-ság, 1930. december 25.) A fiatal katolikus nemzedék tudatosan univerzális akar lenni gondolkodásmódjában, akár tetszik ez a racionalista nacionalizmus híveinek, akár nem. Hogy pedig egyháza is univerzális lehessen, szót emel a katolikus autonómiáért, mert az államhatalomtól való függetlenítést látja a katolikus önállóság és egyetemesség legfontosabb feltételének.

Ki kell emelnünk, hogy a katolikus fiatalság vezetői nem ismernek felekezeti türelmetlenséget, amint ez ma már a hasonló korosztályú protestantizmusban is felismerhető. Amint annakidején a „Vox Academica“ egyetlen polemikus, vagy bántó sort sem közölt, — a Bethlen Gábor Kör átiratban ismerte ezt el — úgy most sem hallatszanak az ifjú katolicizmus részéről olyan hangok, amelyeket bármely felekezet kifogásolhatna. „Erős akaratunk továbbépíteni azt a hidat, — mondta a Prohászka Ottokár Társaság programtervezete — amelyről Pannonhalma és Debrecen között Prohászka Ottokár álmodott és amelynek alappilléreit levette. Hisszük, hogy a szociális magyar katolikus egyház sokkal nagyobb hódító erővel fog bírni, s hogy a szociális szeretet varázsa által a feszültség magyar katolikus és magyar protestáns között — a dogmatikai különbség ellenére — mindjobban csökkenni fog.“

Hasonlóképpen ellene fordul a katolikus fiatalság a társadalmi osztályok önzésének. Lapjai állandóan sürgetik a munkásokkal való összefogást, ezek helyzetének megjavítása érdekében. Érzi, hogy szóba kell állania a nemkeresztény világnézetű munkásokkal is, mert csak az objektív szociális szeretet, a munkásság gazdasági, kulturális és szociális bajainak orvoslása változtathatja meg a munkásság nagy tömegeinek a szociáldemokrácia egyedüli hasznosságába vetett hitét.

(Saád Béla: A munkásság érdekeinek felkarolása. Vox Academics, 1929. január.) Ez magyarázza, hogy a szakszervezetek tekintetében is egészen más — tárgyilagos és igenlő — az új nemzedék álláspontja, mint a régié. Az ipari munkásság mellett a falusi szegénység sorsának megjavítását is célul tűzi ki a katolikus ifjúság. „A magyar katolikus egyház legégetőbb és fenyegetőbb problémáját, a falusi nép mind reménytelenebb szociális helyzetét és ennek nyomában járó vallásos és nemzeti hitvesztését megoldani ez a szociális katolicizmus hivatott”. (Katona Jenő.)

Éppen a föld népével való együttérzés választja két csoportra a katolikus fiatalságot. Egy radikális szárnyra, amely a mai mezőgazdasági és pénzügyi nehézségek között is új földreformot sürget s ennek kapcsán az egyházi birtokok ügyét is rendezni óhajtja, s egy másik, mérsékeltebb szárnyra, amely azt az álláspontot vallja, hogy az egyházi birtokot, mint a legszociálisabb birtokkategóriát, mindaddig meg kell őrizni, amíg csak nagybirtokok vannak s amíg az egyházi vagyont megvédeni egyáltalán lehetséges. Természetesen ez a mérsékeltebb csoport is kívánja a mezőgazdasági politikának minél szociálisabb vezetését s ennek érdekében mélyreható reformokat sürget, úgy amint azokat a Prohászka Ottokár Társaság elnöke és a „Korunk Szava” főszerkesztője, Széchenyi György gróf a sajtóban és a közéleti porondokon oly bátran kifejezésre juttatja. A radikális szárny „feudális katolicizmust” emleget s ezt óhajtja „szóááli\$“-sá alakítani. Az igazsághoz híven meg kell azonban jegyeznünk, hogy a radikális irány sem kívánja az egyházi birtokok kisajátítását. Csak azt akarják ezek a katolikus fiatalok, amit annakidején, mint a Wesselényi Reformklub tagjai, a hercegprímáshoz intézett feliratban kértek, hogy t. i. a püspöki kar ne feledkezzék meg az egyházi birtokok bérbeadásánál a kiscgazdákról és a mezőgazdasági proletárok elkeseredett tömegéről. Ha a püspökök nem látnak elég garanciát a szervezetlen kisbérelőben, akkor alakíttassanak velük bérlőszövetkezetet. Csak így maradhat ugyanis — mondják — a szociális alapra helyezett egyházi birtok független az idegen nagytőkétől és csak így szabadulhat fel a kapitalizmussal való kénytelen kapcsolatától. A felíratra a hercegprímás nem válaszolt s így ez a reformmozgalom, legalább is a nyilvánosság előtt, lekerült a szőnyegről. Ez a radikális irány egyébként sem megy annyira, hogy kétségbe vonja a papság beavatkozási jogát a világi ügyekbe, így a szociális kérdésbe is. Nálunk el sem lehet képzelni olyan magatartást, mint például Németországban a „Jungborn” katolikus egyesületét, amely egyszerűen kijelentette, hogy politikai tekintetben nem főr tanácsot a püspököktől és nem is engedelmeskedik nekik.

Szétfolyó, mozaikszerű adatokból és egyéni tapasztalatok nyomán próbáltuk megfesteni az „ifjú katolikus” mozgalom portréját, vázolva előbb a külső kereteket, majd ismertetve a kereteket kitöltő szellemet. Mindazok a mozzanatok, amelyeket az új katolikus nemzedék szociális szellemére vonatkozóan felhoztunk, nem határozott program gyanánt lépnek előtérbe, mert hiszen a hazai katolikus mozgalomnak éppúgy, mint a többi ifjúsági mozgalomnak, a tapogatódzás és a tervszerűtlen-

ség a gyöngéje. Az ifjúság húzódozik általában egy olyan komoly program kidolgozásától, amely a szociáletikai tételek hangoztatásán felül hosszas tanulmányokat, konkrét lehetőségekkel és eshetőségekkel való számolást követelne. Ennek ellenére az elfogulatlan és tárgyilagos szemlélő is csak arra az eredményre juthat, hogy a fiatal katolikus értelmiség valóban értéket és új szint jelent a magyar földön. Bizonyos radikalizmus természetszerű együttjárója minden ifjúsági megmozdulásnak, hozzá az itt mutatkozó radikalizmus nem is rosszindulatú s így nem is veszedelmes. Az élet úgylátva komoly tanítómester s kemény leckét ad annak, aki olyan tanításokat igyekszik megvalósítani, amelyek tisztán doktriner elgondolásban gyökereznek, ami azonban nem azt jelenti, hogy a fiatalos idealizmusról is le kellene tennie. Ez az erős vallási háttérrel bíró idealizmus a mai katolikus ifjúságnak nagy, értékes tulajdona.

MIHELICS VID